

прозорості місцевих бюджетів стосовно здійснення бюджетного процесу на місцевому рівні.

Правильний та своєчасний облік доходів та видатків дає змогу дістати вичерпну інформацію про їх наявність і використання. На підставі таких даних відбувається контроль за збереженням, ефективним і цільовим використанням цих складових. А вже від того, наскільки успішно буде вирішене це питання, залежить платоспроможність установи, своєчасність оплати праці персоналу, проведення розрахунків. Тому ці питання є досить актуальними та мають велике значення для подальших наукових досліджень.

Одним з ефективних напрямів удосконалення системи управління установами є впровадження системи внутрішнього контролю, що забезпечить прозорість та достовірність облікової інформації про доходи та видатки. Важливою складовою контролю для забезпечення зростання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування має стати аналіз видатків. Проведений аналіз має служити основою прийняття управлінських рішень та вирішення проблемних питань. Здійснення аналізу доходів та видатків дає змогу оцінити забезпеченість установи фінансовими ресурсами, доцільність та ефективність їх використання, що сприяє дієвому керуванню, плануванню, контролю та вдосконаленню діяльності.

УДК 336.221:334.7

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 30 червня 2017 року) / редкол.: Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew та ін. Тернопіль: THEU, 2017. С. 93–96.
2. Бенько І.Д. Проблемні аспекти організації обліку в установах освіти. Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки. 2017. Вип. 24. С. 114–117.
3. Кириленко О.П. Фінансова незалежність місцевого самоврядування. Фінанси України. 2011. № 1. С. 34–39.
4. Конституція України; редакція від 30 вересня 2016 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2016. 360 с.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України; редакція від 4 червня 2017 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
7. Сисюк С.В., Бенько І.Д. Бухгалтерська служба органів місцевого самоврядування: вимоги, особливості створення та функціонування. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного ун-ту. Серія: Економічні науки. 2014. Вип. 36. С. 91–97.
8. Хорунжак Н.М. Модернізація обліку і контролю в бюджетних установах в умовах системної трансформації управління: дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.09; THEU. Тернопіль, 2014. 469 с.

Приймак С.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту*

факультету управління фінансами та бізнесу

Львівського національного університету імені Івана Франка

Будай І.В.

магістр

Львівського національного університету імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання оподаткування малого та середнього бізнесу є одним з найбільш актуальних в Україні. Розвитку малого підприємництва перешкоджає низка економічних та організаційних факторів, де особливу роль відіграє механізм його оподаткування. Слід зазначити, що ефективність бізнесу прямо залежить від правильності вибраної системи оподаткування. У статті розглянуто порівняльну характеристику систем оподаткування для малого бізнесу, які діють на підставі Податкового кодексу України, зазначено їх переваги та недоліки. Окреслено проблеми та перспективи оподаткування для суб'єктів малого бізнесу. Наведено особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва на прикладі ТзОВ «Молочний бар». Зроблено висновки щодо наслідків цих змін та їх впливу на розвиток малого бізнесу в Україні.

Ключові слова: суб'єкт малого підприємництва, податки, спрощена система оподаткування, загальна система оподаткування, фінансовий результат.

Приймак С.В., Будай І.В. ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Вопрос налогообложения малого и среднего бизнеса является одним из наиболее актуальных в Украине. Развитию малого предпринимательства препятствует ряд экономических и организационных факторов, где особую роль играет механизм его налогообложения. Следует отметить, что эффективность бизнеса напрямую зависит от правильности выбранной системы налогообложения. В статье рассмотрена сравнительная характеристика систем налогообложения для малого бизнеса, которые действуют на основе Налогового кодекса Украины, указаны их преимущества и недостатки. Обозначены проблемы и перспективы налогообложения для субъектов малого бизнеса. Приведены особенности налогообложения субъектов малого предпринимательства на примере ООО «Молочный бар». Сделаны выводы о последствиях этих изменений и их влиянии на развитие малого бизнеса в Украине.

Ключевые слова: субъект малого предпринимательства, налоги, упрощенная система налогообложения, общая система налогообложения, финансовый результат.

Pryjmak S.V., Budaj I.V. FEATURES OF THE CHOICE OF THE TAXATION SYSTEM AND ITS EFFECT ON THE RESULTS OF THE ACTIVITIES OF ENTERPRISES

The question of taxation the small and medium-sized businesses is one of the most urgent in Ukraine. Small enterprise a number of economic and organizational obstacles keeps down, where the special roles played by the mechanism of his taxation. It should be noted that the efficiency of the business directly depends on the correctness of the chosen system of taxation. In the article comparative description of the systems is examined taxations for small business that operate on the basis of internal revenue code of Ukraine, given their advantages and disadvantages. Outlined the problems and prospects of taxation for small businesses. The features of taxation of small business are exemplified by LTD "Molochnyi bar". Conclusions concerning the impacts of these changes on small business development in Ukraine have been drawn.

Keywords: small businesses, taxes, the simplified system of taxation, the general system of taxation, financial result.

Постановка проблеми. Отримання максимально позитивного економічного ефекту від здійснення господарської діяльності за допомогою важелів оптимізації податкових платежів є вкрай важливим питанням сьогодні. Найбільший важіль податкової оптимізації полягає в можливості застосування суб'єктом підприємницької діяльності альтернативних систем оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оптимізації податкового навантаження було й залишається одним з найбільш суперечливих та дискусійних у дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Його вивченням займалися як видатні вчені економічної думки (А. Сміт, У. Петті, П. Буагільбер), так і провідні економісти та бухгалтери (М. Білик, В. Вишневський, І. Д'яконова, І. Золотко, І. Козаченко, О. Мірошніченко, І. Шевченко, А. Яковенко та інші). В результаті досліджень розроблено різні моделі прийняття рішень щодо вибору оптимальної системи оподаткування, досліджено проблеми їх застосування, що зумовлює складність здійснення правильного вибору господарюючим суб'єктом.

Мета статті полягає у виділенні та аналізі чинників, які впливають на формування фінансового результату та їх застосування під час вибору системи оподаткування з фокусуванням уваги саме на оптимізації податкових платежів суб'єктами малого бізнесу. Завданням статті є вивчення наявних систем оподаткування в малому бізнесі та використання податкових важелів для сприяння розвитку бізнесу, підвищення економічної спроможності та оптимізації справляння податкових платежів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Всі економічні зміни, які відбуваються в Україні, мають на меті підвищення рівня ефективності діяльності підприємства, запровадження інноваційних технологій для отримання прибутків. Цей показник прямо залежить від рівня податкового навантаження платника податків, а отже, вибору системи оподаткування. Протягом останніх років податкове планування та оптимізація податкових платежів посідають все більш пріоритетне місце в повсякденній діяльності підприємств.

Актуальним питанням бізнесу є отримання позитивного економічного ефекту. Одним з методів досягнення цієї мети може бути зменшення податкового навантаження. Щоби правильно та ефективно мінімізувати податкові платежі, варто розглянути діючі системи оподаткування та їх вплив на результати діяльності суб'єкта господарювання.

Найбільший потенціал податкової оптимізації полягає в можливості застосування платником альтернативних систем оподаткування, яка може бути реалізована як на етапі створення господарюючого суб'єкта, так і в процесі діяльності вже функціонуючого підприємства (фізичної особи-суб'єкта підприємницької діяльності).

Суб'єкти господарювання можуть вибрати одну з систем оподаткування (загальну або спрощену).

Для вибору найбільш раціональної системи оподаткування проводиться попередній аналіз переваг та недоліків спрощеної з метою з'ясування того, які саме є найбільш суттєвими з урахуванням специфіки діяльності конкретного суб'єкта господарювання. Також необхідно здійснити перевірку об'єктивної можливості переходу на одну з двох систем оподаткування, тобто проаналізувати відповідність конкретного суб'єкта бізнесу здійснюваних видів підприємницької діяльності. Потрібно розробити прогнозування очікуваних змін у здійсненні господарської діяльності та розрахувати на цій основі прогнозні рівні податкових баз у періоді, за який проводиться порівняльний аналіз економічного ефекту від зміни системи оподаткування. Необхідність прогнозування полягає в тому, що внаслідок динамічності умов господарювання та різного характеру відображення господарських операцій в податковому обліку застосування в розрахунках порівняльного ефекту даних попереднього податкового періоду без урахування можливих змін показників виробничо-господарської діяльності підприємства призводить до отримання некоректних результатів.

Розглянемо на прикладі ТзОВ «Молочний бар» особливості ведення бізнесу із застосуванням різних систем оподаткування. Цей суб'єкт господарювання займається ресторанним господарством та наданням послуг мобільного харчування, за що отримує за рік дохід у розмірі 960 000 грн. На суб'єкта господарювання оформлено 1 особу із зарплатою 3 800 грн. на місяць, також протягом року він має витрати в сумі 600 000 грн., крім витрат на оплату праці та сплату податків.

Для оцінювання економічних результатів зміни системи оподаткування для цього суб'єкта господарювання найбільш оптимальним за тривалістю періодом є календарний рік. В основу оцінювання ефективності застосування спрощеної чи загальної системи оподаткування покладено розрахунок відносного зменшення (або збільшення) податкових платежів в порівнянні за умови незмінності обсягів доходу та витрат підприємства.

В цій ситуації суб'єкт господарювання не може бути зареєстрований як платник єдиного податку 1-ї групи спрощеної системи оподаткування, оскільки він не підпадає під критерії для платників цього податку, визначені ст. 291.4 Податкового кодексу України, а саме дохід за рік не може перевищувати 300 000 грн., не може бути найманих працівників, видом діяльності є продаж товарів на ринку, надання побутових послуг населенню [1].

Розглянемо податкове навантаження на суб'єкт господарювання в разі застосування ним спрощеної системи оподаткування, що подано в табл. 1.

Також розглянемо податкове навантаження на суб'єкт господарювання в разі застосування ним загальної системи оподаткування, що подано в табл. 2.

Таблиця 1

**Податкове навантаження та фінансові результати ТзОВ «Молочний бар»
в разі застосування спрощеної системи оподаткування**

Показник	Характеристика за рік				
	ФОП – платник єдиного податку на 2-й групі спрощеної системи оподаткування	ФОП – платник єдиного податку на 3-й групі спрощеної системи оподаткування за ставкою 3%	ФОП – платник єдиного податку на 3-й групі спрощеної системи оподаткування за ставкою 5%	Юридична особа на 3-й групі спрощеної системи оподаткування за ставкою 3%	Юридична особа на 3-й групі спрощеної системи оподаткування за ставкою 5%
Дохід, грн.	960 000 (обмеження становить 1 500 000)	960 000 (до 5 000 000)	960 000 (до 5 000 000)	960 000 (до 5 000 000)	960 000 (до 5 000 000)
Витрати, крім витрат на зарплату і сплату податків, грн.	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Наймані працівники, ос.	1 (обмеження становить 10 осіб)	1 (без обмежень)	1 (без обмежень)	1 (без обмежень)	1 (без обмежень)
Зарплата, грн.	36 708	36 708	36 708	36 708	36 708
ПДВ, грн.		72 000	–	72 000	–
ЄСВ, грн.	10 032 (за себе), 10 032 (за найману особу)	10 032 (за себе), 10 032 (за найману особу)	10 032 (за себе), 10 032 (за найману особу)	10 032 (за найману особу)	10 032 (за найману особу)
Податок на доходи фізичних осіб, грн.	8 208	8 208 (за найману особу)	8 208 (за найману особу)	8 208 (за найману особу)	8 208 (за найману особу)
Військовий збір, грн.	684	684 (за найману особу)	684 (за найману особу)	684 (за найману особу)	684 (за найману особу)
Єдиний податок, грн.	9 120	28 800	48 000	28 800	48 000
Сума податків за рік, грн.	38 076	129 756	76 956	119 724	66 924
Чистий прибуток (збиток) за рік, грн.	285 216	193 536	246 336	203 568	256 368

Таблиця 2

**Податкове навантаження та фінансові результати ТзОВ «Молочний бар»
в разі застосування загальної системи оподаткування**

Показник	Характеристика за рік	
	ФОП – платник ПДФО на загальній системі оподаткування	Юридична особа на загальній системі оподаткування, платник ПДВ
Дохід, грн.	960 000 (без обмежень)	960 000 (без обмежень)
Витрати, крім витрат на зарплату і сплату податків, грн.	600 000	600 000
Наймані працівники, ос.	1 (без обмежень)	1 (без обмежень)
Зарплата, грн.	36 708	36 708
Податок на додану вартість, грн.	72 000	72 000
Єдиний соціальний внесок, грн.	10 032 (за себе), 10 032 (за найману особу)	10 032
Податок на доходи фізичних осіб, грн.	8 208 (за найману особу), 56 386,8	8 208
Військовий збір, грн.	684 (за найману особу), 4 698,9	684, 4 698,9
Податок на прибуток, грн.	–	41 826,24
Сума податків за рік, грн.	162 041,7	137 449,14
Чистий прибуток (збиток) за рік, грн.	151 218,3	185 842,86

Зіставлення сум поточних податкових платежів за спрощеною та за загальною системою оподаткування є найосновнішим фактором визначення відносного економічного ефекту. Аналізуючи податкове навантаження та фінансові результати ресторану ТзОВ «Молочний бар», спостерігаємо, що суми податків за рік за спрощеної чи загальної системи оподаткування значно відрізняються. З огляду на це є значна різниця у фінансовому результаті після оподаткування. В цьому разі для підприємства варто застосовувати спрощену систему оподаткування як найбільш реальну та привабливу з точки зору підвищення прибутковості.

Спрощена система оподаткування має багато переваг, серед яких основними є:

- зменшення кількості податків і зборів, що сплачуються;
 - значне полегшення документування обліку господарської діяльності платників податків;
 - полегшення процесу формування та подання податкової звітності;
 - надання права фізичним особам не застосовувати під час розрахунків зі споживачами РРО;
 - надання права вибору реєстрації як платника ПДВ;
 - набагато ширша сфера застосування єдиного податку, ніж фіксованого податку [2].
- Незважаючи на те, що підприємство отримує невеликі прибутки, своїм переходом на спрощену систему оподаткування воно страхує себе від чис-

ленних перевірок, непорозумінь та штрафів, які, на жаль, часто зустрічаються в практичній діяльності.

Варто зазначити, що спрощена система оподаткування є одним з найбільш дієвих інструментів підтримки малого бізнесу. Ключовою перевагою цієї системи є відсутнє спрощення системи обліку та звітності. Система дає змогу підприємцям легально працювати, незважаючи на недосконалість наявної загальної системи оподаткування та надвисокого податкового навантаження. Привабливість системи для суб'єктів малого бізнесу зумовлена передусім спрощенням системи адміністрування та зменшенням небезпеки несвідомого порушення чинних правил [3].

Таким чином, суб'єкти бізнесу, вибираючи спрощену чи загальну систему оподаткування, мають можливість керувати податковим навантаженням чи фінансовим результатом у процесі своєї господарської діяльності.

При цьому для спрощеної системи оподаткування також характерні недоліки:

- наявність заборон щодо окремих видів діяльності;
- неможливість нерезидентів бути платниками єдиного податку;
- обмеження щодо кількості працівників (крім 3-ї групи єдиного податку);
- обмеження в обсязі доходу;
- виключно грошова форма розрахунків з контрагентами;
- фіксована ставка податку, що не залежить від отримання прибутку для платників єдиного податку 1-ї та 2-ї групи;
- не залежно від результатів діяльності наявність обов'язкової сплати ЄСВ в мінімальному розмірі для 2-ї та 3-ї груп платників єдиного податку, а для платників 1-ї групи – 0,5 мінімального страхового внеску;
- наявність у фізичних осіб-підприємців, що є платниками єдиного податку 2-ї групи, деяких нюансів роботи з підприємствами на загальній системі оподаткування, а саме вони мають право виготовляти і продавати товари підприємствам на загальній системі, надавати послуги ресторанної сфери (банкети на замовлення), але надавати послуги можуть тільки платникам єдиного податку та населенню.

Водночас загальна система оподаткування складна в адмініструванні та зазвичай використовується «великим бізнесом». Щодо ведення бухгалтерського та податкового обліку, то вона має безліч прогалин на законодавчому рівні та спірних невіршених питань, що також дає можливість законної оптимізації податкового навантаження. Це пояснюється тим, що двоєке тлумачення законодавства захищає діяльність суб'єктів господарювання [4].

Також не варто забувати про основні функції оподаткування малого бізнесу з метою розвитку цього сектору економіки, такі як сприяння розвитку конкурентного середовища; підтримка гнучкості ринкової економіки шляхом передбачуваного та стабільного юридичного та адекватного податкового тиску; вирішення проблем зайнятості шляхом зменшення податкового навантаження на фонд заробітної плати; створення сприятливого соціально-економічного клімату через збалансоване податкове законодавство.

Висновки. Підбиваючи підсумки, зазначимо, що, приймаючи рішення про вибір системи оподаткування, підприємець має враховувати безліч факторів, серед яких найважливіше місце посідає рентабельність здійснення тих чи інших видів підприємницької діяльності. Спрощена система оподаткування останніми роками отримала сильне поширення, а також можливості застосування її як інструмента податкової оптимізації. Варто погодитися з тим, що єдиний податок стимулює розвиток малого бізнесу, але сьогодні він має більше недоліків, ніж переваг для української економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 р. № 2755 –VI.
2. Кміть В., Судомир М. Переваги та недоліки функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні. Інноваційна економіка. 2013. № 1. С. 57–62.
3. Котенко Л., Фадєєва Г. Аналіз проблематики функціонування та перспективи розвитку спрощеної системи оподаткування в Україні. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2014. Вип. 1. С. 31–40.
4. Малий бізнес: стан і тенденції (матеріал підготовлено за сприяння зведеного інформаційно-довідкового відділу Держпідприємництва). Підприємництво в Україні. 2016. № 6–7.